

Literaturanmeldelser.

Sir Douglas Mawson: The Home of the Blizzard.
(William Heinemann. London. 1915).

Den, der med Spænding har fulgt Scotts og Amundsens Kapløb mod Sydpolen, vil i »The Home of the Blizzard« faa den bedst mulige Lejlighed til rolig Betragtning og videre Uddybning af de Fænomener, som hine to modige Mænd mødte paa deres Vej. Sir Mawsons monumentale Værk virker i høj Grad supplerende paa Læserens tidligere Indtryk.

Paa et Tidspunkt, da allerede tre Ekspeditioner havde Fod i de sydlige Polaregne, lykkedes det Dr. Mawson at vinde baade Interesse og Pengemidler for den fjerde — ikke med det sportslige Formaal at naa Sydpolen, men for videre at udforske de Egne, som foregaaende Rejsende enten havde kortlagt eller forudsat som eksisterende. Ekspeditionen havde alene videnskabelige Formaal; den udgik fra Australien og havde den Hovedopgave at udforske det antarktiske Fastland, der er beliggende udfor denne Verdensdel.

Lederen og Organisatoren, Dr. Douglas Mawson, var ikke nogen ukendt Mand i disse Egne. Han havde tidligere deltaget i Shackletons antarktiske Ekspedition (1907—09) og var en af dem, der havde naaet den magnetiske Sydpol; senere beklædte han Stillingen som Mineralog ved Universitetet i Adelaide.

Sine Ledsagere havde han for en stor Del valgt blandt de Studerende ved forskellige Colleger, og den deraf følgende aandelige og legemlige Elasticitet blandt Ekspeditionens Medlemmer giver sig ofte fornøjelige Udslag baade i det daglige Samvær og under Udførelsen af de alvorlige Opgaver, der blev dem betroet.

Den store, fortræffelig udrustede Ekspedition udgik fra Hobart i Tasmanien, hvorfra Skibet »Aurora« først anløb Macquarieøen for der at landsætte det første Hold Forskere, som foruden at kortlægge og undersøge Øen skulde danne Forbindelsesled mellem det australske Fastland og Sydpolslandene. Herfra rettedes Kursen mod Syd,

Hovedekspeditionen landsattes paa Nordkysten af Adélieland, og Skibet fulgte nu det antarktiske Kystland mod Vest, hvor et Vestparti dannede en ny Basis i Nærheden af Kejser Wilhelm II.s Land. Derpaa vendte »Aurora« tilbage til Hobart.

Efter dernæst at have foretaget oceanografiske Undersøgelser i det brede Havbælte mellem Australien og det antarktiske Fastland og efter at have besøgt Macquarieøen og Aucklandsøerne havde Skibet den Opgave at afhente de to Ekspeditioner, der imidlertid skulde udforske den 2000 eng. Mil lange Kyststrækning, der laa imellem dem. Denne firdobbelte Opgaves Løsning danner Emnet for det Værk, som Forfatteren træffende har givet Navnet: »The Home of the Blizzard«.

Paa Nordkysten af Adélieland indrettedes som sædvanligt et passende Overvintringssted, Hytte til Beboelse med tilhørende Værksteder og Observationsbygninger, men tillige rejstes der Master til traadløs Telegrafering for om muligt at kunne bevare Forbindelsen med Macquarieøen, hvor tilsvarende Installationer var indrettet. Forbindelsen viste sig desværre ret mangelfuld.

Som sædvanligt ved Polarekspeditioner hengik Efteraaret (her Marts og April) med Forberedelser til Overvintringen; hvad der i høj Grad vanskeliggjorde Arbejdet, var de her herskende evige Storme, der paa disse Breddegrader raser med en Styrke, der er ukendt paa andre Egne af Kloden. Efterhaanden overvældedes de ogsaa af Snefaldet, der ganske tildækkede Hytten, saa at et Tunnelsystem under Sneen alene kunde vedligeholde Forbindelsen med Udbygningerne. Ved fortræffelige Billeder illustreres dette interessante Nybyggerliv under næsten underjordiske Forhold, og Beskrivelsen deraf giver et sjældent sympatisk Billede af Samlivet mellem de livsfriske, energiske unge Mænd.

Efter den lange, stormfulde Vinter begyndte i November 1912 de forskellige planlagte Ekspeditioner at bryde op. Et Sydparti havde til Opgave at foretage magnetiske Eksperimenter i Egnene om den magnetiske Sydpol og blev fulgt paa Vej saa

langt, det var gørligt, af en Hjelpeekspedition, som derefter vendte tilbage til Hytten. Et Vestparti skulde udforske Kyststrækningen vest for Hytten. Et Østparti var det pålagt i to Tempj at kortlægge Kysten imellem Hytten og den saakaldte Mertz-Bræ, et andet Parti Landet videre østpaa, og endelig skulde en endnu længere Ekspedition i sydøstlig Retning foretages af Dr. Mawson selv sammen med den svejtsiske Skiløber Mertz og Englænderen Lieutenant Ninnis.

Samtlige Ekspeditioner løste deres Opgaver tilfredsstillende og med heldigt Resultat undtagen Dr. Mawsons eget Parti, der havde den sørgelige Skæbne, at to af Deltagerne omkom undervejs. Ninnis styrtede ned i en Spalte og kom ikke mere til Syne, Mertz bukkede under for de frygtelige Anstrængelser, hvorpaa Dr. Mawson ene og udmattet slæbte sig tilbage til Hytten, som han naaede for sent til, at han med den samlede Stab kunde indskibe sig til Hjemreisen.

»Aurora« var i Mellemtiden ankommen; men da man ikke turde opsætte at afhente den Ekspedition, der havde sin Basis fjærnt imod Vest, toges kun nogle om Bord, medens seks Mand blev tilbage for at søge efter Dr. Mawson og hans Ledsgere, og da denne ankom, maatte han sammen med disse seks indrette sig paa en ny Overvintring.

Medens disse Foretagender havde optaget Mandskabet paa den østlige Hovedbasis i Adélieland, havde Vestpartiet 2000 Mil derfra udholdt en lignende Overvintring og ved Hjælp af Slæderejser løst sin særlige Opgave: Udforskningen af Kyst og Indland, der fik Navnet Queen Mary-Land, og efter et Aars Ophold paa den ensomme Kyst afhentedes de nu af Skibet. Da disse var vel landsatte i Hobart, vendte »Aurora« for anden Gang tilbage til Adélieland for at befri og hjembringe Østpartiet og dets Leder.

Et overordentlig interessant Afsnit af Dr. Mawsons Værk udgør den indgaaende Skildring af den ejendommelige Macquarieø. Beliggende midt imellem Tasmanien og det antarktiske Fastland besøges den kun aarligt af Fangere, der kommer for at udvinde Sæl- og Pingvinolie. Baade Øens Natur og Dyreliv er vidt forskelligt fra, hvad Polarforskerne havde Lejlighed til at iagttage. Med sine uhyre Rugesteder for Kongepingviner og sine Ynglesteder for Søleoparder og Søelefanter danner den en Verden for sig, som nu for første Gang træder Almenheden nær. Særlig Skildringen af Søelefan-

ternes Yngleforhold er af overordentlig Interesse og danner et mærkeligt Sidestykke til Elliotts Beskrivelse af Sællivet paa Pribylov-Øerne udfor Alaska. I begge Tilfælde er det utvivlsomt vedkommende Øers afsides Beliggenhed i Forbindelse med særlig gunstige klimatiske Forhold, der i umindelige Tider her har sikret Dyrene et fredlyst Ynglested, og det er denne Afsondrethed, vi skylder, at vi endnu den Dag i Dag kan faa et uforfalsket Billede af Dyrenes Naturtilstand. Medens den store aarlige Nedslagtning af Sæler paa Pribylov-Øerne alene finder Sted for Skindenes Skyld og danner et særligt, moderne Kapitel i Pelshandelens Historie, jages Søelefanten for Oliens Skyld, der yder et betydeligt Udbytte. En fuldvoksen Han kan bringe $\frac{1}{2}$ Ton Olie til en Værdi af 20—25 Dollars pr. Ton. Ogsaa af Pingvinerne udvindes Olie, hvorfor der aarlig dræbes ca. 150.000 der paa Øen, uden at dog Antallet synes at forringes fra Aar til Aar.

Det videnskabelige Udbytte af Mawsons Ekspedition maa siges at være overordentlig righoldigt. Jordmagnetismen var Genstand for stadige Undersøgelser baade under Slæderejserne og paa Stationerne, baade til Søs og til Lands. Paa Macquarieøen indsamledes Prøver af den sparsomme Flora, i de antarktiske Egne Eksemplarer af Æg og Fisk, medens man fra Skibet sikrede sig en betydelig Samling Snyltedyrr fra Fugle, Sæler og Fisk. Geologisk, glaciologisk og meteorologisk var Udbyttet mangfoldigt, da Undersøgelserne strakte sig over saa forskellige Felter, og i geografisk Henseende var Resultatet Opdagelsen af nye Fastlande og Øer, Macquarieøen blev kortlagt og Havbunden gjordes til Genstand for Lodninger i betydelig Udstrækning. En karakteristisk Sammenligning mellem Is- og Temperaturforhold i nordlige og sydlige Polaregne gør Emnet dobbelt interessant; kort sagt, en bedre Vejledning til Forstaelsen af de Fænomener, tidligere Sydpolekspeditioner har mødt paa deres Vej, end den Dr. Mawsons Værk giver, kan vanskelig tænkes.

Endnu skal blot bemærkes, at Illustrationerne om muligt endog overgaar de fortræffelige Billeder i »Scotts last Expedition«, medens Kortene har den praktiske Fordel at medfølge løse, saa at Læseren altid kan have dem for Øje, et Eksempel, som altid burde følges ved Udgivelsen af Rejseværker.

O. C. Molbech.